

NATURTURIST NORDJYLLAND

NATURTOURIST NORDJÜTLAND

HOME

pdf

Oversigt

Naturlinks

Turistlinks

Søg

Mail

Skagens Gren

Frederikshavn kommune

Afstand Aalborg 106 km.

**Offentligt, fredet område ca. 350 ha
tilhører Frederikshavn Kommune**

Landskab og geologi

Skagens Gren nord og øst for Skagen by er den sidst dannede del af Skagens Odde, der regnes for en af verdens største odder - 30 km lang. Alt land nord for bakkerne mellem Frederikshavn og Hirtshals er vokset op af havet gennem de seneste 5-6.000 år - næsten 300 km². Strandvold har lagt sig på strandvold i takt med at landet hævede sig, og moser, heder og klitter har dækket det unge, havskabte landskab. Skagens Gren hæver sig af havet sammen med resten af Nordjylland, fordi jordskorpen har været trykket ned af den kilometertykke ismasse under istiderne. Landet har siden hævet sig omkring 15 meter ved Skagen, og det fortsætter stadig med omkring 2,5 mm om året.

Grenen er vokset omkring 1 km i længden i løbet af de sidste 100 år. Grenen består af sand og grus, der aflejres som strandvolde langs Nordstrand. Den årlige materialetransport med strøm og bølger langs vestkysten op mod Grenen svarer til, hvad der kan rummes på en ubrudt række lastbiler fra Skagen til Berlin - 80.000 læs. En tredjedel aflejres i strandvoldene på Nordstrand, resten passerer forbi Grenen ud på det efterhånden 4 km lange undersøiske Skagens Rev.

Langs Nordstrand findes en bred sandstrand, der ind i land går over i en bevokset strandvoldsslette. Her findes parallelle rækker af øst-vestgående strandvolde og klitrygge, kaldet "rimmer", adskilt af fugtige lavninger, "dobber". Et sådant "rimme-dobbe landskab" kan genfindes på hele Skagens Odde i forskellige aldre og udformninger. Mange steder dækker flyvesandets klitformationer dog helt det havskabte land. Samtidig med at landet vokser på Nordstrand, foregår der en

Skagens Gren ændrer sig til stadighed som følge af strømforholdene. Snart peger spidsen mod nordøst, snart mod øst eller sydøst, men aldrig mod nord, som mange måske tror. På billedet ses hvordan små odder har afsnøret et par lagunesøer. Grenen skifter form og udseende fra dag til dag. Traktorbussen "Sandormen" kører i fast rutefart til toppen af Danmark.

Copyright Kort- og matrikelstyrelsen

ZOOM OUT

erosion på Grenens østkyst. Erosionen skyldes strømforholdene og kan iagttages i mindre format på læsiden af enhver hofde i kystområder. Grenen fungerer bare som en kæmpe hofde ud i Skagerak med erosion på læsiden.

Bølgebrydere nord for Skagen by på Grenens østkyst. Kystsikring og strandfodring, hvor der køres materiale til fra Nordstrand, har næsten bremset østkystens tilbagevækst, som truer den nordlige del af Skagens by. I godt vejr er der fine fiskepladser på de udlagte bølgebrydere.

Spidsen af Jylland er et af landets populære udflytningstænder, med over 1 mio. gæster årligt. Mange har opfattelsen af at stå på Danmarks nordligste punkt, men det ligger faktisk et sted på Nordstrand (se kortet).

Dyrelivet

Skagens Odde og Grenen er Nordeuropas bedste forårs-træksted for rovfugle. Spidsen af Jylland koncentrerer fuglene, når de om foråret trækker mod nord. Rovfuglene vil meget nødtigt krydse større havområder, fordi de som svæveflyvere udnytter den opdrift,

Plantelivet

Ligesom Skagens Gren er et geologisk laboratorium i fuld skala, er det også et klassisk eksempel på vegetationens indvandring og udvikling på nyt land. Det opleves bedst på en vandretur langs Nordstrand med afstikkere ind i landet. Yderst mod stranden ligger de yngste strandvolde (rimmer), hvorpå der er en begyndende klitdannelse. Her findes den hvide klits plantesamfund i et saltpåvirket, nærings- og kalkrigt, men uroligt miljø, hvor hjælme og marehalm er helt dominerende. I lavninger mellem de hvide klitter kan man være heldig at finde frodige, blomsterrige grønklitlavninger, bl.a. med orkideer som sump-hullæbe, skagen-hullæbe, klit-hullæbe, og vendsysselgøgeurt. Husk at alle danske orkideer er fredede - nyd dem på voksestedet. Jo ældre strandvoldene er, jo mere udvaskede for næringsstoffer og kalk bliver de. Den hvide klit afløses af den grå klit, karakteristisk ved at lav-arter dækker jorden mellem græs og blomsterplanter. De fugtige lavninger mellem rimmerne - dobberne - gror hurtigt til med sumpplanter. På de ældste rimmer har dværgbuskene indfundet sig, og klitheden med dens laver, hedelyng og revling har fået overtaget.

Samtidig med udviklingen fra hvid klit til klithede, kan der iagttages en begyndende tilgroning med træer og buske. Pionertræer, f. eks. forskellige pilearter og birk, kommer først, fulgt af arter som rød-el og bævreasp. Det er udtryk for den naturlige succession, som ad åre vil forvandle næsten al natur til skov, hvis ikke mennesket påvirkede landskabet gennem land- og skovbrug. Fredningen af Grenen muliggør, at dette "botaniske laboratorium", som hele tiden fornyes og udvides langs Nordstrand, får lov at udvikles uforstyrret. Kun indslæbte arter som bjerg-fyr og hybenrose bliver bekæmpet.

der kun opstår over land. På en god dag kan man, ud over hundreder af våger, også opleve de store flyvere - havørn, kongeørn og fiskeørn. Hertil kommer falke, høge, kærhøge og lejlighedsvis sjældne gæster som steppeørn, kejserørn, lille skrigeørn og lammegrib. Især vågerne og ørnene skruer sig på gode dage med opdrift flere hundrede meter op i spiraler, der kan rumme 30 - 40 fugle. Fra toppen af spiralen er målet fuldt synligt - den svenske kyst ligger kun 65 km væk. Møder fuglene dårligt vejr undervejs, kan man ofte ud på eftermiddagen opleve et returtræk, hvor fuglene kommer ind fra havet enkeltvis i lav højde. Også traner og storke benytter trækruten over Grenen.

Rovfugletrækket på Skagen er optimalt med nordlige, østlige og sydøstlige vindretninger. Når vinden er i vest, går en del af trækket over Fyn og Sjælland. Flagbakken (24 m.o.h.) er den populæreste udkigspost, hvor man kan træffe fuglefolk fra hele Europa. Stedet ligger i nordkanten af Skagen Klitplantage. Drej fra Frederikshavnsvej mod øst ad Flagbakkevej til parkeringspladsen, der ligger, hvor vejen ender i Gl. Landevej. På gode dage kan her observeres op til 15 forskellige rovfuglearter. [Læs mere](#) om de gode udkigsposter på Skagen og deres muligheder under forskellige vejrforhold..

En lang række andre dyr træffes i hede og klitområderne på Grenen. Ræve, rådyr, harer og hugorme er almindelige, ligesom frøer og strandtudse ses i vandhullerne. Insektlivet er særdeles rigt. Krattene på strandvoldene mellem Nordstrand og Batteribakken, kaldet "Reservatet", har en imponerende fuglebestand med over 40 ynglende arter, bl. a. sjældenheder som karmindompap, græshoppesanger og skægmejse.

Skagens Gren er stor, og der er rige muligheder for at gå på opdagelse væk fra turiststrømmen, som er koncentreret mellem P-pladsen og selve Grenens spids.

Nordisk Øjentrøst er en smuk lille plante, som ikke findes andre steder i verden end i klitlavninger på Skagens Odde. Arten er en såkaldt endemisk art, dvs. en art, der på grund af isolation, f.eks. på en ø, har udviklet specielle, afvigende træk fra udgangsarten. Danmark har kun ganske få endemiske arter. Til sammenligning har f.eks. Mallorca 50 endemiske plantearter.

Kulturhistorie

Grenens historie er nøje knyttet til skibsfarten og specielt skibenes forlis. Grenen var frygtet af enhver søfarende. Strandinger var sammen med fiskeriet hovedindtægtskilden for beboerne. Den første fyrafmærkning blev opført 1561 på befaling af Frederik II og efter internationalt pres. Fyret var en tranfyret lampe, og det var ret ineffektivt og blev ikke betjent særligt ihærdigt. I 1627 opførtes et mere effektivt kul- og brændefyret vippefy. Der er nu opført en kopi af dette fyr. I 1747 blev det forfaldne vippefy afløst af "Det hvide fy", i begyndelsen ligeledes kulfyret, senere med en lanternelampe. Fyret var Danmarks første murede fyrtårn og er bevaret.

I 1858 blev det imponerende, 44 meter høje "Grå fy" taget i brug og "Det hvide fy" blev ombygget til signalfy. Afmærkningen af Skagens Gren var nu virkelig effektiv, og det lille samfund på Skagen mærkede en mærkbar nedgang i den indtægtskilde, som bjærgning og undsætning af strandede skibe havde betydet. Denne udvikling og økonomiske krise var det første startskud til udviklingen af moderne fiskeri på Skagen med bl.a. større dæksbåde. Det seneste Skagen fy, benævnt "Skagen Vest Fy", er bygget i 1956. Det er 26 meter højt og ligger på Nordstranden.

"Sandormen" har kørt turister ud på Grenen i over 50 år og er blevet en del af stedets historie. Gæster, der vælger at gå selv, passerer ude i klitten øst for museet

Den store strandflade yderst på Grenen udenfor klitterne skifter udseende konstant. F.eks. opstår lavvandede lagunesøer, som tiltrækker børn og vadefugle.

Information

Læs mere om naturen på Skagens Gren på [Skagens Odde Naturcenters](#) hjemmeside. På [Dofbasen](#) kan hentes aktuelle informationer om fugle på Skagens Gren.

digteren og maleren Holger Drachmanns grav.

Det er en fascinerende oplevelse at stå på den yderste spids af Jylland og det Europæiske fastland og se bølgerne fra de to have Skagerrak og Kattegat slå sammen og brydes over Skagens Rev. Vær opmærksom på badeforbudet herude, strømmen er livsfarlig. Områdets sæler har fuldstændig vænnet sig til turisterne og raster ofte på stranden midt i folkevrimlen.